

Finansdepartementet
Fi 2024/01521

Yttrande- Remiss av SOU 2024:50 Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn, dnr KS 2024-218

Laxå kommun lämna följande yttrande

Sammanfattning

Finansdepartementet har remitterat utjämningskommitténs betänkande SOU 2024:50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn. Kommittén har lämnat ett väl genomarbetat förslag för förändringar i utjämningsystemets samtliga delar.

Laxå kommun ställer sig bakom utredningens förslag. Kommunen ansluter sig i sin helhet till organisationen SmåKoms yttrande daterat 2024-10-07 (SmåKoms yttrande biläggs detta yttrande). Detta yttrande avser att komplettera SmåKoms yttrande med de delar Laxå kommun finner särskilt viktiga i utredningens förslag samt eventuella synpunkter som Laxå kommun vill framföra.

Laxå kommun bedömer att kommittén lämnat ett väl genomarbetat förslag till förändring av utjämningsystemet som framförallt gynnar sammanhållningen bland och solidariteten mellan landets kommuner. Laxå kommun är väl medveten om de synpunkter som redan lämnats av flera aktörer på utredningens förslag. Det är dock viktigt att framhålla att utjämningsystemet avser utjämna strukturella skillnader som den enskilda kommunen inte kan påverka. Vi är förvisso 290 kommuner men vi är samtidigt ett sammanhållet land där det ska vara upp till de enskilda invånarna i vilken av våra kommuner som det just för den enskilde är bäst att bosätta sig i. Vi måste sluta konkurrera mellan varandra och sätta samarbete, samverkan och samagerande i första rummet. Vi behöver därför ett system för att utjämna såväl intäkter som kostnader som beror på våra olika strukturella förutsättningar.

Laxå kommun delar utredningens bedömning att förslagen innebär en förenkling av systemet vilket bland annat framförs i sammanfattningen s 23. Då systemet blir mer förståeligt är det också att anse som en förenkling även om antalet delar i systemet blir fler. Laxå kommun bedömer att det system utredningen föreslår till stora delar är mer förståeligt och därmed är en förenkling av nuvarande utjämningsystem. Utredningen för också ett bra resonemang i hela kapitel 6 kring avvägningar mellan förenkling och träffsäkerhet där Laxå kommun delar utredningens bedömningar.

2024-10-29

Handläggare

Ingmar Unosson

Kommunchef

0584-473103

ingmar.unosson@laxa.se

Yttrande över promemorians olika delförslag

Promemorians kapitelindelning och rubriker har använts.

4 Översyn av riktade statsbidrag

Laxå kommun ställer sig bakom utredningens samtliga förslag i kapitlet men vill särskilt framhålla vikten av förslag lämnat i "4.2.4 Fyra undantag..."

Kommunsektorn behöver acceptera att riktade statsbidrag är en del av statens styrning. De förslag som utredningen lämnar är välkomna för att möta kommunernas berättigade oro över att riktade statsbidrag kan motverka en effektiv styrning av kommunen. Av särskild vikt är att ventilen för särskilda skäl utformas på ett klokt sätt. Begreppet "påvisade stimulansbehov" bedömer Laxå kommun är ett bra sätt att tydliggöra statens skyldighet att bereda nya riktade statsbidrag. Laxå kommun ställer sig också bakom att Riksdagen bör besluta om principerna för användning av riktade statsbidrag.

4.3.2 "Kommittén föreslår skärpta beredningsrutiner och utformningskriterier..."

Laxå kommun delar utredningens förslag. Förslagen är särskilt viktiga för den mindre kommunen då många statsbidrag bygger på invånarantal. Vid en sådan fördelning är det ofta förenat med större kostnader att söka bidraget än vad det generera i intäkt. Då Laxå kommun förordar utredningens förslag om att Riksdagen bör fastställa principer för statsbidragen vill Laxå kommun framhålla att det då också är lämpligt att indexreglera förslag om att lägsta belopp bör vara 100 000 kr så att principerna blir hållbara över tid.

5 Översyn av inkomstutjämnningen

Laxå kommun delar utredningens bedömningar och det är särskilt intressant att utredningar återigen visar att inkomstutjämnningen inte är tillväxthämmande. Det borde rimligen föranleda kommunsektorn att sluta försöka hävda motsatsen.

Laxå kommun ställer sig bakom förslagen i kapitlet men vill framhålla, med anledning av förslaget i "5.3.3 Garantnivå" att med garantnivån 116% blir regleringsposten fortsatt hög. Kommunen delar principen att garantnivån är lika för kommun och region men med de stora skillnaderna i regleringspost bör underlaget i utredningen för varför det är av vikt att garantnivån är lika fördjupas. Överväger inte fördelarna med en för kommuner och regioner lika garantnivå de nackdelar en hög regleringspost ger för att utjämna skillnader i inkomst bör det övervägas att skilja garantnivåerna åt.

6 Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner

Laxå kommun välkomnar utredningens förslag. Det förefaller som utredningens förslag bygger på en gedigen genomgång av de olika strukturella komponenternas betydelse för en kommuns kostnader och det sammanvägda förslaget utgör en god grund för en mer jämlik fördelning av kostnaderna utifrån respektive kommuns strukturella förutsättningar.

2024-10-29

Handläggare
Ingmar Unosson
Kommunchef
0584-473103

ingmar.unosson@laxa.se

Utredningens arbete med att förnya och försöka beskriva gleshet välkomnas. Laxå kommun ställer sig därför bakom det nya indexet då det på ett bättre sätt speglar de bakomliggande strukturella skillnaderna i en kommuns kostnader för verksamhet där det har betydelse var människor faktiskt bor snarare än hur en kommun klassindelas. Det är därför av vikt att modellen också utvecklas och revideras varför förslaget att låta Lunds universitet fortsatt ansvara för modellen välkomnas.

6.4.3 Överväganden och förslag (Förskoleklass och grundskola) samt 6.5.3 Överväganden och förslag (Gymnasieskola)

Laxå kommun ställer sig särskilt bakom förslaget att inkludera komponenten socioekonomi för utjämning i förskoleklass, grundskola och gymnasieskola. Kommunen delar helt utredningens bedömning kring kopplingen mellan socioekonomi och en kommuns förutsättningar för en bra skolgång för barn och unga.

6.9.3 Övervägande och förslag (Befolkningsminskning)

Även om Laxå kommun sannolikt är en kommun som berörs negativt av att ersättning för befolkningsminskning ändras ställer sig kommunen bakom förslaget. För utjämningsystemets legitimitet bör det vara tydligt att kommuner som har en befolkningsminskning måste anpassa sin verksamhet genom strukturella förändringar för att minska sina kostnader. Laxå kommun ser också utredningens förslag på ett aktivt stöd från statens sida likt nuvarande kommundelation som positivt.

6.14.3 Övervägande och förslag (Gator och vägar)

Laxå kommun ställer sig bakom förslaget att införa en delmodell benämnd gator och vägar. Kommunen vill samtidigt framhålla att modellen känns allt för generaliserande kring vad som driver kostnader för underhåll. Vad kommunen kan utläsa tas inte hänsyn till vissa starkt fördrande komponenter i väg och gatuunderhållet. Laxå kommun skulle gärna se att broar inkluderas i modellen. Behovet av en bro i infrastrukturen är inget en kommun kan påverka, behövs bro finns en bro!. Broinspektion och brounderhåll är en betydande kostnad i en kommuns budget och bör anses vara en opåverkbar strukturell skillnad som bör utjämnas. Hur komponenten införs i modellen överläts till andra att utreda men det skulle t.ex. kunna vara antal broar per kilometer gata eller motsvarande där kompensation ges till över eller under ett riksnitt. Kostnad för brounderhåll bör också kunna generaliseras utifrån trafikverkets kostnadsuppgifter.

6.15.3 Övervägande och förslag (Räddningstjänst)

Laxå kommun ställer sig bakom förslaget att införa en delmodell benämnd räddningstjänst. Räddningstjänst är en specifik verksamhet som är svår att klustra med annan verksamhet varför utjämningsystemet förenklas genom att bli tydligare när det blir en egen modell. Med det sagt är det Laxå kommuns bedömning att modellen måste sakna komponenter för att helt beskriva kostnadsskillnader mellan olika kommuner. Kommunen har idag höga kostnader för räddningstjänst trots att vi finns i ett kommunalförbund med flera andra

2024-10-29

Handläggare

Ingmar Unosson

Kommunchef

0584-473103

ingmar.unosson@laxa.se

kommuner. Det finns inga uppenbara ambitionshöjningar från kommunens sida varför kommunen utgått från att behovet av resurser utgår från räddningstjänstförbundets professionella bedömning. I den nya modellen påverkas Laxå kommun negativt. Kommunen vill påpeka att detta likt andra delmodeller i kostnadsutjämnningen inte ska vara avgörande för om kommunen framför synpunkter eller inte men det skapar en oro över om delmodellen tar hänsyn till alla strukturella komponenter som ger kostnadsskillnader mellan olika kommuner. Uppenbarligen ger medverkan i förbund, för Laxå kommuns del, inte de synergier som utredningen förutsätter. Laxå kommun skulle därför gärna se att underlaget för den nya delmodellen fördjupas för att säkerställa att så många opåverkbara komponenter som möjligt finns med i delmodellen.

9 Översyn av LSS-utjämnningen

Laxå kommun ställer sig bakom utredningen förslag. Dagens utjämnningssystem är svårförklarligt och utredningens förslag bedöms bidra till en ökad tydlighet. Kommunen välkomnar också att SoL-insatser utreds för att på sikt ingå i utjämnningssystemet. Laxå kommun vill dock betona den stora vikten av att det riktade statsbidraget för mindre kommuner som utredningen föreslår genomförs. Att invånarna får tillgång till LSS-insatser är en viktig rättighetsfråga samtidigt som enskilda insatser kan vara så kostnadskrävande att det för en liten kommun i det närmaste kan avgöra om det blir ett negativt eller positivt resultat för hela kommunen.

För Laxå kommun

Ankie Johanson

Kommunstyrelsens ordförande